

Obecná část

prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.
JUDr. František Púry, Ph.D.

Obecná část české právní úpravy

- obsažena v zákoně č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále též TOPO)
- Část první - Obecná ustanovení
  - předmět úpravy a její vztah k jiným zákonům
  - místní působnost
  - vyloučení odpovědnosti některých právnických osob za trestný čin

Povaha právní úpravy

- zákon o trestní odpovědnosti právnických osob navazuje na předpisy trestního práva v oblasti práva hmotného a procesního:
  - trestní zákoník
  - trestní řád
- „vedlejší trestní zákon“ - obsahuje ustanovení z oblasti hmotného i procesního práva

Povaha právní úpravy

- ustanovení zákona o trestní odpovědnosti právnických osob
  - ve vztahu k trestnímu zákoníku a řádu primární povahy
  - ustanovení trestního zákoníku a trestního řádu se použijí subsidiárně
  - (jen tehdy, nemá-li zákon o trestní odpovědnosti právnických osob zvláštní úpravu a není-li to z povahy věci, zejména s přihlédnutím k charakteru právnických osob, vyloučeno)

Povaha právní úpravy v TOPO

- stanoví, že trestní odpovědnost, trestné činy právnických osob a tresty a ochranná opatření, které jim lze za stanovené trestné činy uložit, jsou upraveny tímto zákonem
- lze připomenout, že zákon obsahuje v nezbytném rozsahu i některá procesní ustanovení
- pozn.: zákon se nevztahuje na trestní odpovědnost podnikatelů - fyzických osob

Předmět úpravy

- § 1 TOPO
  - zákon upravuje podmínky trestní odpovědnosti právnických osob, tresty a ochranná opatření, které lze za spáchání stanovených trestných činů právnickým osobám uložit, a postup v řízení proti právnickým osobám
  - nestanoví-li tento zákon jinak, použije se trestní zákoník, v řízení proti právnické osobě trestní řád a v řízení o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních přiměřeně zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, není-li to z povahy věci vyloučeno

K pojmu právnické osoby

- § 20 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
  - právnická osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právnická osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou.

K pojmu právnické osoby

- obecná úprava právnické osoby tak vychází z teorie fikce
  - právnická osoba je umělý konstrukt zákona
  - není schopná vlastního právního jednání
  - musí za ni jednat zástupci
- za PO ve smyslu TOPO se považuje rovněž občanské sdružení (dnes spolek) – rozhodnutí sp. zn. 29 T 8/2015 (Krajský soud v Ostravě)

Působnost TOPO

- stanoveny odchylky od působnosti trestního zákoníku
- právnické osoby se vykazují odlišnostmi danými způsobem jejich vzniku, existence a zániku i možnostmi potrestání
- působnost vychází z mezinárodních požadavků a doporučení
- k subsidiaritě trestní represe viz rozhodnutí sp. zn. 5 T 82/2015 (Okresní soud v Novém Jičíně) a sp. zn. 1 T 16/2016 (Okresní soud v Rakovníku)

Působnost TOPO - zásady

- místní působnost
  - zásada teritoriality
  - zásada univerzality
- osobní působnost
  - zásada registrace
  - zásada personality
  - zásada ochrany

Místní působnost (§ 2 odst. 1)

- posuzuje se trestnost činu spáchaného na území České republiky právnickou osobou, která má
  - sídlo v České republice nebo
  - má na území České republiky umístěn podnik nebo organizační složku anebo
  - zde alespoň vykonává svoji činnost nebo
  - zde má svůj majetek

Místní působnost (§ 2 odst. 2)

- trestný čin se považuje za spáchaný na území České republiky, dopustila-li se právnická osoba jednání
  - zcela nebo zčásti na území České republiky, i když porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem nastalo nebo mělo nastat zcela nebo zčásti v cizině, nebo
  - v cizině, pokud porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem nastalo nebo mělo, byť i jen zčásti, nastat na území České republiky

Místní působnost (§ 3 až 5)

- trestnost činu, pokud jej v cizině spáchala právnická osoba mající sídlo v ČR (§ 3)
- zásada univerzality (§ 4 odst. 1)
  - trestnost vyjmenovaných činů i tehdy, spáchala-li takový trestný čin v cizině právnická osoba, která nemá sídlo v České republice
- zásada subsidiární univerzality (§ 4 odst. 2)
  - podle zákona se posuzuje trestnost činu spáchaného v cizině právnickou osobou, která nemá sídlo v ČR, též tehdy, byl-li čin spáchán ve prospěch právnické osoby, která má na území ČR sídlo

Mezinárodní smlouva

- v případě existence mezinárodní smlouvy v předmětné oblasti
  - zásada aplikační přednosti mezinárodní smlouvy před zákonem (plyne již z čl. 10 Ústavy)
  - podmínkou uplatnění aplikační přednosti je její přímá aplikovatelnost
  - tzv. self-executing smlouvy

Mezinárodní smlouva

- § 5 TOPO
  - podle zákona České republiky se posuzuje také trestnost činu, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, která je součástí právního řádu (dále jen „mezinárodní smlouva“). (odst. 1)
  - ustanovení § 2 až 4 se neuplatní, jestliže to mezinárodní smlouva nepřipouští. (odst. 2)

Vyloučení odpovědnosti některých PO

- vychází z definice právnické osoby obsažené v mezinárodních dokumentech
  - ty právnickou osobu definují jako jakýkoliv subjekt, který je právnickou osobou podle příslušného vnitrostátního práva
  - s výjimkou států nebo jiných veřejnoprávních subjektů při výkonu veřejné moci a veřejných mezinárodních organizací.

Vyloučení odpovědnosti některých PO

- § 6 TOPO (Vyloučení odpovědnosti některých právnických osob za trestný čin)

(1) Podle tohoto zákona nejsou trestně odpovědné

a) Česká republika,

b) územní samosprávné celky při výkonu veřejné moci

(2) Majetková účast právnických osob uvedených v odstavci 1 na právnické osobě nevylučuje trestní odpovědnost takové právnické osoby podle tohoto zákona

Děkuji Vám za pozornost!